

АКАДЕМИЧНО СТАНОВИЩЕ

Изготвил:

доцент доктор Атанас Игнатов Владиков

Факултет по икономически и социални науки, ПУ „Паисий Хилендарски”

относно представените материали от:

Автор на дисертационен труд: г-н ЯКОВ ИТАХ

За целите на публичната защита на

образователната и научна степен /ОНС/ „ДОКТОР” (PhD)

присъждана от Стопанска академия „Д.А. Ценов” – гр. Свищов, Р. България

I. Общо представяне на дисертационния труд

1. Предмет

Съгласно Заповед № 394 от 07.06.2022 г. на Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – гр. Свищов – почитаемата професор доктор Марияна Божинова, съм включен като Член за упражняване на професионални академични задължения в Научно жури в откритата процедура по защита на дисертационен труд на докторант г-н ЯКОВ ИТАХ с номер: D03021895, който е в самостоятелна форма на обучение със следните характеристики:

Област на висше образование:	3. Социални, икономически и правни науки
Професионално направление:	3.8. Икономика
Докторска програма:	Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)
Тема:	Измерване на нивото на финансова грамотност сред учениците в Израел и влиянието му върху тяхната бъдеща стопанска дейност
Научен ръководител:	доц. д-р Анелия Радулова

Дисертационният труд и всички необходими материали за откритата процедура ми бяха предоставени от Декана на факултет „Финанси” при СА „Д. А. Ценов” – гр. Свищов - проф. д-р Андрей Захариев по електронен път на 16.06.2022 г. На редовното заседание на Научното жури, състояло се на 17.06.2022 г., бях назначен да изпълнявам професионални задължения в качеството ми на Член на Научното жури с оглед закономото приключване на откритата процедура и в това професионално си качество предоставям настоящото академично становище относно докторската дисертация.

2. Обем

Електронният файл на дисертационния труд е на английски език във формат „преносим формат на документи” – “Portable Document Format” /PDF/ и се състои от 227 електронни страници, ведно с библиографската справка и всички приложения относно емпиричното изследване.

3. Структура

Представената докторска дисертация следва оформление на текстовия режим в класическа структура със заглавна страница /първа фактологическа страница/, страница „Съдържание“ (стр. 2-3), „Увод“ (стр. 4-13, включително) и три глави:

- Ролята на личните финанси във финансовата система /първа глава/ (стр. 14-62, включително);
- Финансовата грамотност – основна предпоставка за ефективно управление на финансите на персонала /втора глава/ (стр. 63-130 включително);
- Нивото на финансова грамотност на учениците и неговото отражение върху икономическите модели /трета глава/ (стр. 131-180 включително);

4. Литература

Използваната научна и професионална литература е поместена в раздел REFERENCES – стр.193-212. В този библиографски корпус има 270 източника на информация.

5. Приложения

Освен това са включени и следните секции в началото на текстовия корпус:

- Заключение на дисертационния труд (стр. 181-191, включително);
- Справка за приносите (стр. 192);
- Библиографска справка (стр. 193-212, включително);
- Приложение (стр. 213-227, включително);
- Списък на фигурите в текста (стр. 3);
- Списък на таблиците в текста (стр. 3);

В част „Приложение“ е приложен Въпросникът към изследването, който се състои от следните компоненти:

- Приветствена част;
- Част I. Проучване относно нагласите в сферата на финансите;
- Част II. Проучване относно финансовото поведение;
- Част III. Проучване относно познанията във финансовата област;
- Таблицы с разпределението на отговорите в Част I, Част II и Част III;

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

1. След като се запознах внимателно със съдържанието на докторската дисертация, считам, че докторантът е работил правилно с методите на научния анализ. Считам, че докторантът е изпълнил изследователската си цел и задачи; заглавието, структурата и съдържанието на докторската дисертация отговарят на установените академични критерии в страната България.
2. Формулировката на академичната мисъл е ясна и подчинена на научни правила и професионална икономическа и финансова лексика. Обемът на докторската дисертация е организиран по класическия структурен модел от три глави и съответните им микротема.
3. Авторефератът стриктно следва и обобщава основната рамка на докторската дисертация и нейното съдържание.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Смятам, че използваният научен подход от докторанта показва дълбоко разбиране на въпросната материя. Докторантът дефинира по академичен път факторите, причините и основата за финансовата грамотност сред младите хора в Израел (ученици на възраст 15-18 години) и установява проверими икономически и финансови модели, произтичащи от проучените факти и данни. Панелите с данни и изчислените цифри обосновават основната точка в докторската дисертация, че има силна връзка между целенасоченото образование, ползите от възприетата финансова грамотност и установените модели. Освен това докторантът предоставя достатъчно международни данни (ОИСР/OECD, ПИСА/PISA, признати теоретични точки, факти и твърдения), за да сравни изследваното явление във вътрешен и международен план. В обобщение – основните научни приноси на тази докторска дисертация са свързани с успешни разсъждения върху представяне на международно признати развити теоретични икономически модели на Р. Коуз, О. Уилямсън, Е. Остриъм, Д. Норт, Д. Канеман, А. Тверски и други в реалността на Израел. От практическа гледна точка, докторската дисертация разширява набора от изследвани ученици в сравнение със стандартните въпросници на PISA и дава повече светлина върху такъв важен проблем като финансовата грамотност на младото поколение на Израел.

IV. Въпроси по дисертационния труд

1. Нямам съществени критични забележки към автора на докторската дисертация!

2. Въпросите ми са следните:

- Говорейки за разликата между институционалния подход като основен международно признат инструмент за повишаване на финансовата грамотност в дадена страна като цяло и неуспеха на Министерството на образованието на Израел да включи панелите с данни за финансовата грамотност през годините в своето събиране на данни, дали това е въпрос на целенасочено правене на държавна политика, или е липса на човешки опит за събиране, обработване, тълкуване и публикуване на такива специфични данни редовно?
- Въпреки че докторантът декларира ограниченията на теренното си проучване до изследване на мненията и възприятията на неговорещите иврит относно финансовата грамотност, каква академична позиция е все пак, разумно да се приеме относно малцинствените групи в Израел – имат по-висока или по-лоша финансова грамотност и съответно какъв ще бъде техният последващ икономически успех в живота?
- Възможно ли е с препоръчаните мерки в тази дисертация за повишаване на финансовата грамотност сред младите поколения на Израел в бъдеще да се противодейства на страничните ефекти на международните финансови кризи и да се намали отрицателното въздействие върху гудуила на държавата Израел?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Считам, че научният труд на г-н ЯКОВ ИТАХ е структуриран съгласно приетите академични стандарти в Р. България. Базирайки се на задълбочения прочит на дисертационния труд, вярвам, че той притежава автентична научна оригиналност. Неотменимо подкрепям присъждането на образователната и научна степен „доктор” (PhD) на г-н ЯКОВ ИТАХ.

27 юли 2022 г.

Изготвил становището: .....

доцент доктор Атанас И. Владиков